УДК 811’111’25:001.8
Кущ Е.О.[1], Боровик Є.П.[2]
[1] доц. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. ГФз-315м НУ «Запорізька політехніка»

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ У ПЕРЕКЛАДІ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Е.О. Кущ, Є.П. Боровик

Невизначеність є невід’ємною рисою перекладацької діяльності, оскільки сам процесі перекладу передбачає постійне прийняття рішень в умовах неповної, багатозначної та контекстуально обмеженої інформації. Невизначеність виникає також у перекладі внаслідок складної взаємодії мовних, когнітивних і культурних чинників, що супроводжують інтерпретацію та відтворення змісту тексту оригіналу. Невизначеність може виникати на різних рівнях, коли слово має кілька значень: лексичному, коли слово має кілька значень; граматичному, коли структура припускає більш, ніж одне тлумачення; прагматичному, коли неочевидним є намір автора або підтекст висловлювання; культурному, коли йдеться про реалії чи алюзії, специфічні для певного соціокультурного середовища.

Невизначеність пов’язана з особливостями оброблення інформації, зокрема з когнітивним навантаженням, яке виникає під час вибору між кількома важливими варіантами перекладу. Перекладач змушений одночасно аналізувати текст, активізувати фонові знання, прогнозувати можливі інтерпретації та оцінювати їхню адекватність у конкретному комунікативному контексті. Саме тому невизначеність незавжди є негативним явищем: вона стимулює аналітичне мислення, сприяє глибшому розумінню тексту та розвитку професійної інтуїції. Значну роль відіграє залучення фонових знань, що дозволяє компенсувати брак інформації у текст, а також використання різноманітних довідкових ресурсів – словників, довідників, спеціалізованих баз даних. У цьому контексті особливого значення набуває перекладацька компетентність, що охоплює мовні, мовленнєві вміння та навички, а також знання галузі, в якій перекладач здійснює переклад. Саме перекладацька компетентність визначає здатність перекладача діяти ефективно в умовах невизначеності, швидко орієнтуватися у складних ситуаціях і приймати обґрунтовані рішення.

Отже, невизначеність є не лише викликом, але й ресурсом перекладацької діяльності, що сприяє професійному зростанню та вдосконаленню навичок перекладача. Її ефективне подолання можливе за умови поєднання теоретичних знань і практичного досвіду, а також постійного розвитку аналітичних і когнітивних здібностей перекладача. Подальші перспективи дослідження вказаного феномену можуть бути пов’язані з визначенням та аналізом взаємозв’язку між невизначеністю та впевненістю перекладача.